

Bryssel den 8.5.2013
COM(2013) 270 final

**RAPPORT FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET, RÅDET,
EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN SAMT
REGIONKOMMITTÉN**

ENLIGT ARTIKEL 25 I EUF-FÖRDRAGET

Om arbetet för ett väl fungerande EU-medborgarskap 2011–2013

RAPPORT FRÅN KOMMISSIONEN TILL EUROPAPARLAMENTET, RÅDET, EUROPEISKA EKONOMISKA OCH SOCIALA KOMMITTÉN SAMT REGIONKOMMITTÉN

ENLIGT ARTIKEL 25 I EUF-FÖRDRAGET

Om arbetet för ett väl fungerande EU-medborgarskap 2011–2013

1. INLEDNING

Mot bakgrund av Europaåret för medborgarna 2013 och i enlighet med artikel 25 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (nedan kallat *EUF-fördraget*) behandlas i denna rapport den viktigaste utvecklingen när det gäller EU-medborgarskapet mellan den **1 januari 2011 och den 31 mars 2013**. Till följd av Lissabonfördragets ikraftträdande behandlas även EU:s medborgarinitiativ och förbudet mot diskriminering på grund av nationalitet¹.

När det gäller diskriminering på andra grunder (artikel 19 i EUF-fördraget) kommer kommissionen i november 2013 att offentliggöra en rapport om genomförandet av direktivet om likabehandling oavsett ras eller etniskt ursprung² och direktivet om likabehandling i arbetslivet³, där diskriminering på grund av ras eller etniskt ursprung, religion eller övertygelse, funktionshinder, ålder och sexuell läggning kommer att behandlas på ett konsekvent sätt. Kommissionen kommer dessutom att offentliggöra en rapport om tillämpningen av direktivet om lika möjligheter och likabehandling av kvinnor och män⁴.

Genom Lissabonfördraget gavs full rättslig verkan åt Europeiska unionens stadga om de grundläggande rättigheterna, där EU-medborgarnas rättigheter fastställs i del V (artiklarna 39–46). De tre årliga rapporterna om tillämpningen av stadgan om de grundläggande rättigheterna, som antogs i mars 2011⁵, i april 2012⁶ och i maj 2013⁷, innehåller därför också en redogörelse för framstegen när det gäller unionsmedborgarnas rättigheter.

2. UTVECKLINGEN NÄR DET GÄLLER EU-MEDBORGARNAS RÄTTIGHETER

2.1 Den senaste utvecklingen när det gäller rättspraxis om EU-medborgarskapet

Europeiska unionens domstol har i ett antal viktiga avgöranden gett konkret uttryck för sitt konsekventa hävdande av att **”ställningen som unionsmedborgare är avsedd att vara den grundläggande ställningen för medlemsstaternas medborgare”**⁸.

I *Zambranodomen*⁹ ansåg domstolen att artikel 20 i EUF-fördraget utgör ett hinder för nationella åtgärder som medför att unionsmedborgare berövas möjligheten att faktiskt åtnjuta

¹ Artiklarna 18 och 24 i EUF-fördraget införlivades genom Lissabonfördraget i andra delen i EUF-fördraget, ”Icke-diskriminering och unionsmedborgarskap”.

² Rådets direktiv 2000/43/EG av den 29 juni 2000 om genomförandet av principen om likabehandling av personer oavsett deras ras eller etniska ursprung.

³ Rådets direktiv 2000/78/EG av den 27 november 2000 om inrättande av en allmän ram för likabehandling i arbetslivet.

⁴ Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/54/EG av den 5 juli 2006 om genomförandet av principen om lika möjligheter och likabehandling av kvinnor och män i arbetslivet.

⁵ KOM(2011) 160 – http://ec.europa.eu/justice/fundamental-rights/files/annual_report_2010_sv.pdf

⁶ COM(2012) 169 – http://ec.europa.eu/justice/fundamental-rights/files/charter-brochure-report_en.pdf

⁷ COM(2013) 271 – http://ec.europa.eu/justice/fundamental-rights/files/charter_report_2012_en.pdf.

⁸ Se t.ex. mål C-184/99, Grzelczyk.

⁹ Mål C-34/09, Ruiz Zambrano.

kärnan i sina rättigheter som unionsmedborgare. Genom att tillämpa det kriteriet i detta specifika mål kom domstolen fram till att en irreguljär migrant i en medlemsstat, vars underhållsberättigade barn är medborgare i det landet, måste ha rätt att uppehålla sig och arbeta där. Domstolen förklarade att barnen skulle berövas möjligheten att faktiskt åtnjuta kärnan i sina rättigheter som unionsmedborgare om föräldern nekades denna rättighet, eftersom det skulle tvinga dem att lämna EU. Domstolen förtydligade att detta gäller även när barnen aldrig har utövat sin rätt till fri rörlighet i EU.

I ett annat mål, *Dereci*¹⁰, framhöll domstolen att detta kriterium bara kan tillämpas i specifika och sällsynta situationer. Det gäller i situationer där en EU-medborgare tvingas lämna hela unionen (och inte bara den medlemsstat där han eller hon är medborgare). Dessutom avser det situationer där en tredjelandsmedborgare som är familjemedlem till en medborgare i en medlemsstat inte får nekas uppehållsrätt, eftersom det skulle innebära att det unionsmedborgarskap som innehas av den medborgaren förlorar sin ändamålsenliga verkan. Att en unionsmedborgare vill bo tillsammans med en familjemedlem som är tredjelandsmedborgare räcker dock inte för att han eller hon ska vara tvingad att lämna EU om familjemedlemmen inte beviljas uppehållsrätt.

Domstolen påpekade vidare att nationella myndigheter eller domstolar i varje fall bör pröva om beslutet att neka uppehållsrätt strider mot rätten till skydd för familjelivet mot bakgrund av artikel 7 i stadgan om de grundläggande rättigheterna i situationer som omfattas av unionsrätten och mot bakgrund av artikel 8 i Europakonventionen när unionsrätten inte är tillämplig.

I ett senare mål, *O, S*¹¹, bekräftade domstolen att de principer som fastslagits i Zambranodomen endast är tillämpliga i ytterst sällsynta situationer. Den påpekade dock att tillämpningen inte är begränsad till situationer där det finns ett biologiskt band utan betonade att det är beroendeförhållandet som är avgörande (rättsligt, ekonomiskt eller känslomässigt).

2.2 Förvärv och förlust av EU-medborgarskap

Enligt unionsrätten är varje person som är medborgare i en medlemsstat unionsmedborgare. Det är upp till medlemsstaterna att avgöra vilka som är deras medborgare och att fastställa villkoren för förvärv och förlust av medborgarskap, med iakttagande av unionsrätten¹².

Under rapporteringsperioden besvarade kommissionen omkring 62 individuella frågor, 29 frågor från Europaparlamentet och 6 framställningar om sådana frågor.

Kommissionen mottog frågor från ledamöter av Europaparlamentet om situationer där medlemsstater beslutat att bevilja medborgarskap till grupper av människor, t.ex. medlemmar av etniska minoriteter i andra länder eller personer som sätter in vissa summor i en inhemsk bank. Frågeställarna undrade **om medlemsstaterna har rätt att fastställa villkoren för förvärv av medborgarskap**, i synnerhet mot bakgrund av domstolens rättspraxis enligt vilken medlemsstaterna ska utöva sin behörighet i detta avseende med iakttagande av unionsrätten.

I sin tolkning av detta förbehåll i Rottmannmålet¹³ ifrågasatte inte domstolen medlemsstaternas exklusiva behörighet att bestämma vem som får bli medborgare i landet och därmed unionsmedborgare. I stället fastställde den gränser för deras möjlighet att beröva

¹⁰ Mål C-256/11, *Dereci* m.fl.

¹¹ De förenade målen C-356/11 och C-357/11, *O, S*.

¹² Se t.ex. mål C-369/90, *Micheletti* m.fl.

¹³ Mål C-135/08.

unionsmedborgare de rättigheter som är knutna till deras ställning som unionsmedborgare. Framför allt slog domstolen fast att medlemsstaternas utövande av behörigheten att fastställa regler för förvärv och förlust av medborgarskap när det gäller unionsmedborgare, *i den mån det påverkar rättigheter som tillerkänns och skyddas av unionens rättsordning*, vilket är fallet beträffande en återkallelse av ett beslut om naturalisation, kan underställas domstolskontroll med avseende på unionsrätten. De situationer som beskrivs i frågorna till kommissionen gällde beslut om att *bevilja* medborgarskap i en medlemsstat, som inte påverkade rättigheter som tillerkänns och skyddas av unionens rättsordning.

2.3 EU-medborgarnas fria rörlighet och bosättning (direktiv 2004/38/EG)

2.3.1 Åtgärder för att säkerställa att direktiv 2004/38/EG införlivas och tillämpas korrekt¹⁴

EU-medborgarnas rätt att fritt röra sig och uppehålla sig inom medlemsstaternas territorier är en av den europeiska integrationens hörnstenar.

Under rapporteringsperioden har kommissionen **strikt övervakat** samtliga medlemsstaters fullständiga och effektiva införlivande av direktivet. Som en följd av detta har det stora flertalet medlemsstater ändrat sina lagar eller förbundit sig att göra det för att säkra efterlevnad av bestämmelserna om fri rörlighet. Kommissionen övervakar noga fullgörandet av dessa åtaganden och har samarbetat med berörda medlemsstater för att lösa de problem som finns kvar.

Under 2011 inledde kommissionen åtgärder mot tolv medlemsstater¹⁵. Under 2012 och början av 2013 skickade man motiverade yttranden i sju av dessa tolv ärenden¹⁶. Det har hittills lett till att fem medlemsstater har ändrat sin lagstiftning eller förbundit sig att göra det¹⁷. De huvudsakliga frågor som tagits upp vid överträdelseförfarandena gäller **rätten till inresa och uppehålle för unionsmedborgares familjemedlemmar**, även makar eller registrerade partner av samma kön¹⁸, villkoren för utfärdande av viseringar och uppehållskort till familjemedlemmar från tredjeländer och materiella skyddsklausuler och rättssäkerhetsgarantier mot utvisning av EU-medborgare.

På webbplatsen Ditt Europa¹⁹ får EU-medborgarna information om sina rättigheter. En särskild avdelning ägnas åt rätten till fri rörlighet. Kommissionen offentliggör nu också en uppdaterad version av sin vägledning för EU-medborgare om friheten att röra sig och bo i Europa²⁰.

2.3.2 Förfrågningar och klagomål som behandlats

Under rapporteringsperioden inkom 1 566 individuella frågor om fri rörlighet och bosättning till kommissionen, varav 581 registrerades som formella klagomål. Kommissionen besvarade också 147 frågor från Europaparlamentet och 137 framställningar.

¹⁴ EUT L 158, 30.4.2004, s. 77.

¹⁵ AT, BE, DE, CY, CZ, ES, IT, LT, MT, PL, SE, UK. (http://europa.eu/rapid/press-release_IP-11-981_sv.htm).

¹⁶ CZ, LT (http://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-75_en.htm?locale=en), UK (http://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-417_en.htm?locale=en) AT, DE och SE (http://europa.eu/rapid/press-release_IP-12-646_sv.htm) och BE (http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-13-122_en.htm).

¹⁷ MT har ändrat sin lagstiftning. ES, IT, PL och SE har förbundit sig att göra det senast under våren 2013.
¹⁸ Se även rapporten om tillämpningen av EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna, COM(2013) 271.

¹⁹ <http://ec.europa.eu/youreurope/index.htm>.

²⁰ http://ec.europa.eu/justice/citizen/files/guide_free_movement_en.pdf

Under 2011 inkom 2 413 förfrågningar som gällde fri rörlighet till Europa Direkts kontaktcentrum, och 2012 var antalet förfrågningar 3 787 (vilket motsvarar 3,9 % av de årliga förfrågningarna till Europa Direkts kontaktcentrum).

Fri rörlighet och bosättning tillhör de tre största områdena när det gäller förfrågningar och ärenden hos Solvit (922 förfrågningar inkom och 481 ärenden hanterades och avslutades av Solvit under rapporteringsperioden, varav 88 % löstes).

2.3.3 Exempel på frågor som behandlats

Nationella myndigheter har rätt att utvisa EU-medborgare från sitt territorium endast enligt vissa strikta materiella skyddsklausuler och rättssäkerhetsgarantier som fastställs i EU-lagstiftningen. För att garantera EU-medborgarnas rättssäkerhet är det väsentligt att dessa garantier införlivas fullständigt och korrekt av alla medlemsstater.

Under 2010 utfärdade de franska myndigheterna utvisningsbeslut och beslut om avvisning från franskt territorium riktade till personer i otillåtna läger, främst rumänska och bulgariska **romer**. Kommissionen höll en dialog med de franska myndigheterna som ledde till att de garantier som fastställs i EU-lagstiftningen helt och hållet införlivades med fransk lag. Den nya lagstiftningen trädde i kraft i juni 2011.

Danmark antog nya utvisningsregler som trädde i kraft i juli 2011 och även gällde EU-medborgare. Reglerna väckte allvarliga farhågor om förenligheten med EU:s regler om fri rörlighet. Efter kommissionens ingripande och kontakter med den danska regeringen ändrades **utlänningslagen** i juni 2012.

Dessa exempel visar att dialog med medlemsstaterna kan vara ett effektivt sätt att lösa problem till förmån för EU-medborgarna.

Ett annat exempel på kommissionens insatser för att garantera EU-medborgarnas rätt till icke-diskriminering och undanröja hinder för fri rörlighet är de ärenden som gäller **registrering av utländska dubbelnamn**. Till följd av kommissionens ingripande 2010 ändrade Sverige sin lagstiftning 2012 för att göra det möjligt för svenska medborgare att registrera utländska dubbla efternamn. Kommissionen väckte även talan mot Belgien för att hävda denna rätt för barn födda i Belgien med en belgisk förälder och en förälder från en annan medlemsstat.

2.3.4 Framtida prioriteringar

Efter sina åtgärder för att säkra införlivande kommer kommissionen att **inrikta sig på tillämpningen av EU:s regler om fri rörlighet i praktiken**. Den genomför nu två undersökningar om tillämpningen av direktiv 2004/38/EG. Den första, som inleddes i slutet av 2012, gäller hur rätten till fri rörlighet och bosättning påverkas av formaliteter och förfaranden i samband med utfärdande av uppehållshandlingar. Den andra, som inleddes i början av 2013, är en utvärdering av situationen och effekten för EU-medborgarnas rörlighet på lokal nivå.

Resultaten kommer att beaktas i samband med ytterligare åtgärder som tillkännages i rapporten om EU-medborgarskapet 2013, t.ex. förenkling av formaliteter för EU-medborgare och främjande av effektiv hantering av ärenden som gäller fri rörlighet på lokal nivå.

Ett fullständigt genomförande av EU-reglerna om fri rörlighet prioriteras dessutom fortfarande av kommissionen. En rapport om tillämpningen av dessa regler kommer att utarbetas när denna insats har slutförts och den generella bedömningen av effekten av politiken för fri rörlighet därefter har avslutats.

Kommissionen fortsätter att uppmana medlemsstaterna att utbyta information och bästa praxis, bl.a. om bekämpning av missbruk och bedrägeri i anslutning till fri rörlighet.

2.4 Valrättigheter

EU-medborgare som bor i en annan medlemsstat än den där de är medborgare har rätt att delta (som väljare och kandidater) i kommunala val och val till Europaparlamentet i det landet på samma villkor som de egna medborgarna.

Under rapporteringsperioden besvarade kommissionen omkring 100 individuella frågor, 50 frågor från Europaparlamentet och 9 framställningar om EU-medborgares valrättigheter.

Kommissionen förde dialoger med medlemsstater som i fem gällde frågor om införlivandet av direktiv 94/80/EG (rätten för EU-medborgare att delta i kommunala val) och i tio fall frågor om införlivandet av direktiv 93/109/EG (rätten för EU-medborgare att delta i val till Europaparlamentet). Det ledde till att medlemsstaterna ändrade sin lagstiftning eller tillkännagav ändringar för att rätta sig efter EU-lagstiftningen²¹. Kommissionen håller på att slutföra sin bedömning och kommer noga att övervaka fullgörandet av deras åtaganden och fullständig efterlevnad av nationella lagar.

Vidare kontaktade kommissionen elva medlemsstater som inte tillät EU-medborgare från andra länder att bilda eller bli medlemmar i politiska partier, vilket strider mot artikel 22 i EUF-fördraget. I två fall klargjordes situationen, i ett fall antogs nationell lagstiftning som var förenlig med EU-lagstiftningen och i ytterligare ett fall tillkännagavs ändringar. Åtgärder vidtogs mot övriga sju medlemsstater²².

I sin **rapport om kommunala val**²³ som lades fram den 9 mars 2012 undersökte kommissionen hur EU-medborgarnas valrättigheter genomförs på lokal nivå och föreslog att medlemsstaterna antar riktade åtgärder för att stimulera medborgarnas medverkan och öka valdeltagandet.

Den 12 mars 2013 lade kommissionen fram **meddelandet Inför 2014 års val till Europaparlamentet – att se till att valet genomförs på ett ännu mer demokratiskt och effektivt sätt och en rekommendation** om att göra valen till Europaparlamentet mer demokratiska och se till att de genomförs på ett effektivare sätt, i syfte att stärka den europeiska dimensionen i valen till Europaparlamentet. I och med att effektiviteten ökar och den administrativa bördan minskar kommer rekommendationen också att leda till en bättre funktion hos mekanismen för att förhindra dubbel röstning enligt direktiv 93/109/EG.

Den 20 december 2012 antog rådet **direktiv 2013/1/EU**²⁴, som gör det lättare för EU-medborgare att ställa upp som kandidater vid valet till Europaparlamentet 2014 eftersom de bara behöver visa en identitetshandling och en försäkran om att de uppfyller villkoren för valbarhet.

Slutligen inledde kommissionen, såsom tillkännagetts i rapporten om EU-medborgarskapet 2010, en debatt med de medlemsstater som berövar sina medborgare rätten att delta i nationella val när de utövar sin rätt till fri rörlighet och uppehålle och lämnar sitt ursprungsland. Efter en fokuserad debatt i samband med den gemensamma utfrågning om

²¹ CY, PL och RO antog ny lagstiftning; CZ, SI och SK tillkännagav ändringar av sin lagstiftning inför 2014 års val till Europaparlamentet. EE och LV gav tillräckliga förklaringar, medan BG, HU, LT och MT nyligen antog lagstiftning som är under granskning.

²² CZ, ES, GR, LT, LV, PL och SK.

²³ Rapport om tillämpningen av direktiv 94/80/EG om rösträtt och valbarhet vid kommunala val för unionsmedborgare som är bosatta i en medlemsstat där de inte är medborgare, COM(2012) 99 final.

²⁴ Rådets direktiv 2013/1/EU av den 20 december 2012 om ändring av direktiv 93/109/EG med avseende på vissa närmare bestämmelser för valbarhet vid val till Europaparlamentet för unionsmedborgare som är bosatta i en medlemsstat där de inte är medborgare (EUT L 26, 26.1.2013, s. 28).

EU-medborgarskapet som tillsammans med Europaparlamentet hölls den 19 februari 2013, tillkännager kommissionen nu konkreta åtgärder i sin rapport om EU-medborgarskapet 2013.

2.5 Konsulärt skydd

En EU-medborgare som reser till eller är bosatt i ett land utanför EU där hans eller hennes egen medlemsstat inte är representerad har rätt till skydd genom en annan medlemsstats diplomatiska eller konsulära myndigheter, på samma villkor som den medlemsstatens egna medborgare.

Den 23 mars 2011 lade kommissionen, som en uppföljning av rapporten om EU-medborgarskapet 2010, fram ett meddelande om konsulärt skydd i tredjeländer för EU-medborgare – Läget för närvarande och vägen framåt²⁵. Samtidigt lanserades en särskild webbplats²⁶.

Den 14 december 2011 antog kommissionen ett förslag till **direktiv om konsulärt skydd för EU-medborgare utomlands**, som syftar till att fastställa tydliga och rättsligt bindande regler om samarbete och samordning mellan medlemsstaternas konsulära myndigheter för att se till att icke företrädde EU-medborgare har icke-diskriminerande tillgång till skydd från andra medlemsstaters diplomatiska eller konsulära representationer i ett tredjeland.

2.6 Rätten att göra framställningar till Europaparlamentet

EU-medborgarna har rätt att göra framställningar till Europaparlamentet i unionsfrågor som direkt berör dem. Under 2012 mottog Europaparlamentets utskott för framställningar 1 964 framställningar, jämfört med 2 091 under 2011 och 1 746 under 2010.

Mellan januari och september 2012 godkändes 1 010 av de totalt 1 400 framställningar som registrerats (72 %), jämfört med 998 framställningar 2011 (71 %) och 989 framställningar 2010 (60 %). De godkända framställningarna vidarebefordrades antingen till en institution eller ett organ eller avslutades med ett direkt svar till framställaren.

Liksom tidigare år var de vanligaste ämnesområdena för framställningar 2012 grundläggande rättigheter/rättvisa, miljön och den inre marknaden.

2.7 Rätten att klaga hos Europeiska ombudsmannen

EU-medborgarna har rätt att klaga hos Europeiska ombudsmannen på missförhållanden i EU-institutionernas och EU-organens verksamhet, med undantag av domstolen i dess dömande roll.

Under rapporteringsperioden registrerade ombudsmannen omkring 2 500 klagomål per år. Antalet klagomål som inte omfattas av ombudsmannens uppdrag minskade från 1 983 klagomål 2010 och 1 846 klagomål 2011 till 1 720 klagomål 2012. Denna minskning är främst ett resultat av ombudsmannens interaktiva vägledning som hänvisar klagande till rätt myndighet. Under 2012 använde 19 281 medborgare vägledningen för att få råd.

Antalet undersökningar som inleddes på grundval av klagomål ökade från 323 undersökningar 2010 till 450 undersökningar 2012. Denna ökning har sin grund i ombudsmannens framgångsrika arbete med att nå ut till potentiella klagande.

De flesta undersökningar gäller bristande öppenhet inom EU:s förvaltning. Under 2012 gällde 21,5 % av ärendena öppenhet, jämfört med 33 % 2010 och 25 % 2011. I 20 % av alla undersökningar som avslutades 2012 (80 ärenden) kunde ombudsmannen säkra ett positivt resultat.

²⁵ KOM(2011) 149 slutlig.

²⁶ <http://ec.europa.eu/consularprotection>.

2.8 EU:s medborgarinitiativ

EU:s medborgarinitiativ innebär att kommissionen kan uppmanas att föreslå lagstiftning på områden där den är behörig att göra det om initiativet stöds av en miljon medborgare.

I **förordning (EU) nr 211/2011**, som gäller sedan den 1 april 2012, anges reglerna och förfarandena för sådana initiativ.

Mellan april 2012 och februari 2013 mottog kommissionen 27 förfrågningar om registrering av föreslagna initiativ. Frågorna varierar från villkorlös basinkomst och högklassig europeisk utbildning för alla till mediepluralism och rösträtt. Ett första initiativ har, enligt organisatörerna, samlat det antal underskrifter som krävs²⁷, men ännu inte lagts fram formellt för kommissionen.

Kommissionen inrättade 2011 en grupp med experter från medlemsstaterna för utbyte av åsikter, kunskap och bästa praxis när det gäller vilka uppgifter medlemsstaterna ska ha i förfarandet för medborgarinitiativ.

2.9 Statistiska uppgifter om EU-medborgare som har utövat sin rätt till fri rörlighet och bosättning

Den 1 januari 2012 var det omkring 13,6 miljoner EU-medborgare som var bosatta (sedan minst tolv månader) i en medlemsstat där de inte var medborgare. Många fler EU-medborgare utövar emellertid sin rätt till fri rörlighet och uppehälle. Under 2011 gjordes över 180 miljoner privata resor i EU och nästan 30 miljoner tjänsteresor.

3. UTVECKLING NÄR DET GÄLLER PRINCIPEN OM ICKE-DISKRIMINERING PÅ GRUND AV NATIONALITET

Artikel 18 i EUF-fördraget och artikel 21.1 i stadgan om de grundläggande rättigheterna förbjuder all diskriminering på grund av nationalitet inom fördragets tillämpningsområde och utan att det påverkar tillämpningen av någon särskild bestämmelse i fördragen.

Denna princip gäller alla frågor som omfattas av EU-lagstiftningens faktiska tillämpningsområde, och det ingår därför i kommissionens roll när det gäller att säkra en korrekt tillämpning av EU-lagstiftningen på de olika politikområdena att upprätthålla den. Detta illustreras nedan med några exempel från rapporteringsperioden.

I talan mot sex medlemsstater (Österrike, Belgien, Frankrike, Tyskland, Grekland och Luxemburg) ifrågasatte kommissionen nationella bestämmelser om att förbehålla den berörda medlemsstatens egna medborgare **tillträde till notarieyrket**. I sina domar av den 24 maj ansåg domstolen att sådana bestämmelser var diskriminerande på grund av nationalitet och därmed stred mot fördraget²⁸.

I en annan verkställighetsåtgärd 2011 väckte kommissionen talan mot Österrike på grund av en nationell regel enligt vilken **nedsatt pris på transport** beviljades endast till studenter vars föräldrar mottog österrikiskt familjebidrag. I sin dom av den 4 oktober 2012 stödde domstolen kommissionens ståndpunkt och höll fast vid principen att studerande från medlemsstater som studerar någon annanstans i EU har samma rätt till vissa förmåner som lokala studerande²⁹.

²⁷ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-107_sv.htm.

²⁸ Målen C-53/08, C-47/08, C-50/08, C-54/08, C-61/08 och C-51/08.

²⁹ Mål C-75/11.

Under 2012 väckte kommissionen talan om de svårigheter som EU-medborgare som bor på Malta men inte är maltesiska medborgare möter när det gäller att få tillgång till **lägre vatten- och eltariffer** på samma villkor som landets egna medborgare.

Kommissionen vidtog också riktade politiska åtgärder på områden där särskilda problem med diskriminering på grund av nationalitet konstaterats.

Ett antal klagomål och krav på rättslig klarhet från intressenter visade att det förekom diskutabla nationalitetsrestriktioner för tillträde till idrottsverksamhet och/eller idrottstävlingar i vissa medlemsstater. För att ta itu med dem antog kommissionen i januari 2011 ett [meddelande](#)³⁰ om utveckling av idrottens europeiska dimension, som ger medlemsstaterna vägledning om hur diskriminering på grund av nationalitet kan undvikas när det gäller **tillträde till idrottsverksamhet och/eller idrottstävlingar**.

I december 2011 gav kommissionen medlemsstaterna vägledning om hur diskriminering på grund av nationalitet kan undvikas när det gäller regler om **gränsöverskridande arvsskatt**³¹. Denna åtgärd följdes upp med en övergripande undersökning av genomförandet för att komma till rätta med nationella bestämmelser om arvsskatt som var i strid med EU-fördragen.

I slutet av 2012 inledde kommissionen en undersökning för att skapa underlag för en grundlig utvärdering av den nationella lagstiftningen om direkt beskattning. Syftet är att bedöma om bestämmelserna i fråga missgynnar arbetstagare och andra som flyttar från en medlemsstat till en annan. Initiativet har föregåtts av ett liknande initiativ från 2010, där granskningen syftade till kontrollera att medlemsstaternas regler om direkt beskattning inte diskriminerar gränsarbetare. På denna grund vidtar kommissionen lämpliga åtgärder och kommer att använda sig av samma tillvägagångssätt när det gäller undersökningen från 2012.

I maj 2012 utfärdade kommissionen riktlinjer till medlemsstaterna³² om icke-diskriminerande **vinjettsystem för personbilar och motorcyklar**.

I juni 2012 tillkännagav kommissionen³³, som ett led i sina insatser för att stimulera tillväxt genom bättre tillämpning av tjänstedirektivet (direktiv 2006/123/EG), åtgärder för att se till att principen om icke-diskriminering **av tjänstemottagare** på grundval av nationalitet följs. Dessutom utfärdades särskilda riktlinjer till medlemsstaterna om tillämpningen av denna princip³⁴.

Med tanke på att **tillgång till betalkonton och andra banktjänster** har blivit väsentligt för medborgarnas deltagande i det ekonomiska och sociala livet och i enlighet med vad som tillkännagivits i [inremarknadsakt II](#)³⁵ från oktober 2012, antar kommissionen samma dag som den här rapporten antas ett initiativ som bl.a. syftar till att komma till rätta med diskriminering på grund av nationalitet i anslutning till sådana konton och banktjänster³⁶.

³⁰ SEK(2011) 66 slutlig.

³¹ KOM(2011) 864 slutlig.

³² COM(2012) 199 final.

³³ COM(2012) 261 final.

³⁴ SWD(2012) 146 final.

³⁵ COM(2012) 573 final.

³⁶ Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om jämförbarhet av betalkontoavgifter, byte av betalkonto och tillgång till betalkonton med standardtjänster.

I slutet av 2012 inledde kommissionen en undersökning³⁷ för att utvärdera hur principen om icke-diskriminering på grund av nationalitet genomförs i nationella lagar som gäller **tillträde till högre utbildning, inklusive ekonomiskt stöd**.

Slutligen föreslog kommissionen den 26 april 2013 ett **direktiv** för att underlätta det faktiska utövandet av rätten till fri rörlighet för arbetstagare i EU³⁸, som bl.a. syftar till att förhindra diskriminering på grund av nationalitet av **mobila arbetstagare i EU**.

4. SLUTSATSER

I denna rapport beskrivs den viktigaste utvecklingen och de huvudsakliga åtgärderna på EU-nivå när det gäller EU-medborgarskapet sedan 2011. Den kompletterar och åtföljer rapporten om EU-medborgarskapet 2013.

³⁷ "Evaluation of EU rules on free movement of EU citizens and their family members and their practical implementation".

³⁸ Förslag till Europaparlamentets och rådets direktiv om åtgärder som underlättar utövandet av arbetstagares rättigheter i samband med fri rörlighet för arbetstagare, COM(2013) 236 final.